

Národnostní menšiny v Evropě

Leoš Šatava: Národnostní menšiny v Evropě. Encyklopedická příručka. Ivo Železný, Praha 1994, 385 stran.

Na našem knižním trhu se objevila práce, která jistě zaujme nejen širší obec čtenářů, ale i odborníky, včetně politologů a specialistů na mezinárodní vztahy. Není divu, problematika menšin je totiž mnohem výraznějším faktorem (nejen evropské) politiky, než se mohlo zdát ještě v nedávné době. Šatavovu práci s názvem *Národnostní menšiny v Evropě* můžeme tedy přiřadit k řadě podobných, které v Evropě v současnosti vyšly a které jsou stejnou reakcí na zaktualizování tohoto problému moderních evropských dějin.¹

Autor je etnografem, čemuž odpovídá zaměření díla především na tzv. „staré“, původní či autochtonní etnické populace Evropy. V úvodní kapitole se však snaží obecněji zamyslet nad problematikou menšin a potvrzuje, že si je vědom toho, že se jeho pohled poněkud liší například od pohledu politologa. Přitom vhodně relativizuje samotný název „národnostní“ menšina. Používá ho z důvodu spíše praktického. Jde o termín v našem prostředí tradiční, obecně používaný a určitým způsobem zastřešující, což Šatavovi nejvíce vyhovuje v jeho pohledu na tuto problematiku.

Samotné členění práce je politologicko-geografické, tj. abecední řazení evropských zemí (bez zemí bývalého Sovětského svazu s výjimkou pobaltských států). Autor encyklopedicky probírá menšiny v těchto zemích. Obecně je rozděluje do čtyř skupin (bez národního státu, s národním státem, specifická etnická společenství a populace na pomezí etnografické skupiny a osobitého etnika) a přidává k nim základní charakteristiku a statistická čísla o jejich počtu a vývoji ve 20. století.

Práce má dvě přílohy: o počtu uživatelů jednotlivých autochtonních jazyků v Evropě (včetně bývalého SSSR) a o počtu příslušníků jednotlivých etnik v Evropě. Na závěr je pak uveden seznam literatury, rejstřík etnických společenství a anglické summary.

Šatavovu práci lze hodnotit jako výborně zpracované téma. Publikace totiž nabízí čtenáři daleko více, než napovídá její podtitul – encyklopedická příručka. Politologa pochopitelně nejméně zaujmou fakta o skupinách spíše etnografických (autorova čtvrtá skupina D), na druhé straně mu však kniha poskytuje řadu důležitých, přesných a současných statistických údajů o menšinách, které mají význam v evropské politice.

Jen výjimečně je patrný nedostatek pramenů, které měl Šatava k dispozici. Jde např. o údaje o židovských komunitách, kde autor sice udává poměrně přesná čísla o jejich počtu v jednotlivých evropských státech, doplněných většinou však vždy jednotnou charakteristikou: asi 20 % hovoří jidiš, nepřilíš výrazná, rozptýlená populace, což je jasně nesprávné. Znalost jidiš je dnes u evropských Židů (bez bývalého SSSR) většinou zanedbatelná (částečnou výjimkou je Francie). Základním charakteristickým rysem je naopak soustředěnost ve velkých městech – v Paříži, v Londýně, v Antverpách atd. Tato připomínka je však výjimkou potvrzující pravidlo, že autorova charakteristika jednotlivých menšin je výstižná a politologovi plně vyhovuje.

Co však specialistovi na srovnávací politologii a mezinárodní vztahy bude v díle nejvíce chybět, jsou přesnější údaje o „novém přístěhovalectví“, a to nejenom z neevropského světa – politický aspekt tohoto problému je dnes v Evropě přece tak viditelný –, ale i v rámci samotné Evropy. Jestliže Maastrichtská smlouva hovoří o jednotném evropském občanství a o právu zúčastnit se lokálních voleb pro všechny trvale usazené občany Evropské unie v daném místě, pak je jasné, že politicky ztrácí na významu, zda jde o autochtonní menšinu, či o nové usedlíky z jiných částí Evropy. Šatavovi tak z jeho statistických údajů naprosto vypadly údaje např. o dnes již statisících Severoevropanů s volebním právem, kteří trvale žijí např. v pobřežním Španělsku. Z tohoto hlediska jsou i obě přílohy nešťastně vybrané a se zastaralými a nepřesnými údaji (na rozdíl od celé ostatní práce).

Naopak výborně sestavený je seznam literatury a zdařilý je i anglický text, kde je většinou vhodně „obcházen“ termín nationality, aby se předešlo klasickému nedorozumění, k němuž často dochází při překládání, neboť anglický a český politický slovník se liší v chápání termínu národ.

Celkové hodnocení práce je však jednoznačné. Jde o výbornou publikaci, která bude nejen etnografem, ale i politologem často využívaná a citovaná.

Bořek Hnízdo

---

¹ Srovnej např. Guide to the Peoples of Europe (kol. autorů). The Times Books, London 1994.